

III LIFE AND WORKS OF MAULANA SULAIMAN.

(III)

There are five main sources of information on him.

- (i) Mir'at-i-Ahmadi.
- (ii) Mukhbir al Awliya by Khwaja Rashid Mawdud Lala ¹
- (iii) Shawāhid al Hasanāt²
- (iv) Manba' al Khayrāt.³
- (v) Majma' al Fawāid.⁴

by Maulana
Sulaiman.

This is what Mir'at-i-Ahmadi has to say,®

مولانا سید احمد حسین کی ان تین سرسرا اصل زاد بوم الیہاں کرات والہ الیہاں مولانا سید احمد آبادی دگر دیہ
ان خدمت تبلیغ عبدالحق دین برکت فیوضات نمود رضا فی منہج و صاحب تصانیف بودہ
ذات قدسی صفات مولانا احمد کی نہ آفاق ہوں و در سیم علم دست برآداستہ - حاضری ذوق و اصول و باب
منقول و معقول بودند - در آکر علیہ تصانیف دارند - در ایس دیار علم معقول اگر از الیہاں رواج یافتہ - از جملہ تصانیف فیوض القوا
کتبی است در علم کلام از الہامات نمودار است - اگر تحصیل الیہاں پیش مولانا حمید شریف بودہ و شرح و توفہ (اگر عقیدہ از مولانا
ولی محمد خان و قرأت و تصوف از میان شیخ فرید کردہ و ریاضی از شاہ قبادی صاحب بیہشت خان اخذ نموده و اجازت احادیث و
معنی علم از والد ماجد خود مولانا سید احمد - تاریخ سید و سیرت از مولانا روضہ دوشیدہ وقت عصر ہایم قدس شریف مخبر
العلی و تبلیغ نور الدین شاگرد الیہاں بودہ تاریخ و حلالہ شریف الیہاں یافتہ مصراع
ستہی کہ بودہ از انجمن علم مکمل شدہ

Subsequent authors have mostly quoted it and are repetative.

This is what Mukhbir has to say,

مولانا احمد حسین کی (دیر سے رحمت اللہ شاگرد مولانا عبدالحق دین برکت - نقل است زاد بوم او کر دیرات - سید حسین
مولانا سید احمد آبادی دگر دیہ مولانا احمد کتب فیوض از سید عبدالحق دین برکت نمودہ - حاضری ذوق و اصول و باب
بلدس - سید سیم علیہ اقتدار بر شہ کمال داشت - متعبد بہ و غیر نمودہ و خود را محقق قرار دادہ و در موضوع عمل و شرح را
جمع میکرد و فرستد کہ خود از کلام (سید) سید کردہ - در آکر علیہ تصانیف داشتہ - و در ایس دیار علم معقول
از الیہاں رواج پیدا کردہ - و از جملہ تصانیف الیہاں اسما و رجال و جملہ ضخیم است و در عقاید فیوض قدس
از تصانیف او است و شرح بر کتب متداولہ و طوائفی و تعلیقات دارند - اگر تحصیل الیہاں پیش مولانا حمید شریف
بودس - شرح و توفہ با آکر علیہ پیش مولانا ولی محمد خان و قرأت و تصوف از میان فرید کردہ و علم
ریاضی از شاہ قبادی صاحب بیہشت خان اخذ نموده و اجازت حدیث و معنی علم از والد ماجد خود نمودہ

(1) MS is available at Khanqah-i-Aliyah-i-Chishtiya, Ahmedabad.

(2) W. Ivanov Cat. Vol. I (Calcutta 1939), P. 466 SL.No. 946.

(3&4) MSS. are at Pir Mohammad Shah Library, Ahmedabad.

® Man'at suppl. P. 26.

وفات او روز دوشنبه تاریخ بیست و نهم و نیم ماه جمادی الثانی سنه شریفه هجریه و الف است - حضرت مولانا نور الدین که شاگرد رشید ایشان بودند چنین یافتم - شنیدی که بود از انجمن علم کل شده - و غیر مولانا سیدان و مولانا احمد عقب مسجد حضرت موسی سهاگ غریب زویر واقع است

شرف ارادت از سلسله قادریه داشت - نقل است مولانا شاه کریم محمد که از فروعندان حضرت شاه وجیه الدین علوم قدس سره بود و شاگرد رشید مولانا سیدان که تلمیذ تلمیذ که فاضل کامل ازین غرغا و اسوه صالحا و ستمه انجمن ارباب حق سیدان قدوه ارباب حدیث مولانا شیخ سلیمان برد اسم تعالی مضحجه و مرضی عن اسلافه و بارک فی اخلافه از قوم کرده است - مولانا اولاد پور است - یکنوا و احمد آباد و موطن بغداد و خراسان - دانا فاضل و شایسته و آگاهی معانی کونین و معارف طبعی و فروع و داشت چنانچه از مضامین که مبین حالات و کرامات اوست نقل خواست

تراویح الحسان فی فضل الصلوة علی اشرف المخلوقات - منتخب کتاب المستنسخه در

ذکر نسب حضرت رسالت بنیاد علی اربعه و سلم تا آدم علیه السلام و بیکه از و سید بیت - و شرح

فتوح الغیب حضرت غوث اعظم قدس سره تا سال نوروزیم تا تمام مائده و خرب سه و نیم هزار بیت -

رساله لطیفه متعلق به سبب امانت که قریب بیست هزاره و بالصد بیت - منتخب کتب العباد فی شرح الاوراد

قریب دو هزار بیت - منتخب طهستان شیخ صدر شیرازی قدس سره و تعالی سره العزیز بیکه از بیت

لسمو که کرام - منتخب شرح قراب البحر لیدر بعد المرقوم قدس سره و تعالی سره و بالصد بیت - رساله

فی علم التوایه - فی علم التوایه - رساله فی علم الریح

" Maulana Ahmad Sulaiman Kurdezi is the pupil of Maulana Abd al Haqq of Delhi. His birth place is Kurdez. His father Maulana Sulaiman came over to Ahmedabad. Maulana Ahmad acquired knowledge and spiritual guidance from Abd al Haqq of Delhi. He commanded mastery over Furu, Usul, Manqul and Mā'qul. His perfect proficiency in all the branches of knowledge. He was not bound by or confined to any conventional interpretation concerning

jurisprudence as he thought himself to be an independent thinker. He used to combine in ablution, washing and Mash which was in his opinion permissible according to Qur'ān.

He has, to his credit, works in every branch of knowledge. It is he who popularised and imparted impetus to the study of Māqulāt in this region. His works include Asmā-i-Rijāl two voluminous volumes and Fūyūd-i-Quds on Al Kalam. Besides he has written compendia on all the prevalent texts. He studied under Maulana Moḥammad Sharif, He studied Sharḥ-i-Māwāqif and other rational sciences under Maulana Wali Moḥammad Khānu. He studied Qir'at and mysticism under Miyan Farid. He studied mathematics under Shah Qubād entitled Dayyān Khān. He acquired knowledge of Hadith from his respected father. He died on Monday the 29th Jamad II, in one thousand fifties. Maulana Nur al din, his outstanding pupil composed a chronogram as under.

سلسلہ بود از انجمن علم کل شد

The graves of Mulla Sulaiman and Mulla Ahmad are behind the mosque of Musā Sūhāg in the west. He belonged to Qadiriyyah fraternity. Maulana Shah Karim, a descendent of Shah Wajih al din and pupil of Maulana Ahmad Sulaiman, has said that Maulana Sulaiman, the traditionist belonged to the Kurd family. He was born at Lahore but settled at Ahmedabad. His forefathers hailed from Khurasan. His works speak volumes for the exalted position enjoyed by him. Then his works are enlisted. "

It is obvious that Rashid Mawdud Lala has at certain places confused one for the other. It is an undisputed fact that Maulana Sulaiman and not his son Maulana Ahmad, was the pupil and spiritual successor of Abd al Haqq of Delhi. Maulana Sulaiman

died in one thousand fifties and not his son Moulana Ahmad as averred by the author. However he has enlisted ten works by Moulana Sulaiman. Besides he refers to Moulana Shah Karim. Further he rightly disagrees with Mir'at-i-Ahmadi in respect of the birth place of Moulana Sulaiman. The word " Zād Bum " which means birth place, used in Mir'at-i-Ahmadi, and Mukhbir by the respective authors, is confusing. Here it may be construed to imply " he hails from Kurdez " but was born at Lahore to reconcile the conflicting statements.

Shawāhid al Hasanāt :

Mr. Z. A. Desai presented a paper on Moulana Sulaiman in a conference held in 1981 at M. S. U. Baroda. It is based on a six page note prepared by the said Moulana Shah Karim Mohammad, his pupil and a descendant of Shah Wajih al Din, which is bound in his Arabic work Shawāhid al Hasanāt in the collection of Asiatic Society Calcutta. This important note had escaped the notice of the two learned cataloguers W. Ivanov and M. Hidayat Husain. The folios are slightly worm-eaten and there are a few lacunae, therefore the names of Moulana Sulaiman's works could not either be made out, or an attempt to do so, by the learned scholar, did not meet with success as pointed out elsewhere. However the said note prepared by Shah Karim, bound with Shawāhid deals with the life of Moulana Sulaiman and enlists his twenty works, briefly enlightening us about the subject matter written on, which is translated into English by Mr. Desai.

Manba' al Khayrāt :

Sayyid Ahmad, Uruj, the author of Tadhkira-i-Shaykh Abd al

Ḥaqq Muḥaddith Dehlawi, traced a copy of the Manba al Khayrāt in the India Office library, London, and given this information about him.

" Moulana Sulaiman Kurdi, Qādiri , Kurāsāni, Lahori, Ahmādābadi, left Kurdistan and visiting places enroute, came to Khurasan, then to Lahore where he stayed for some days and then came to Delhi, where he studied with Shaykh 'Abd al Ḥaqq Muḥaddith. Not only did he receive the proficiency certificate (Sanad) in Ḥadith (science of Tradition) from the Shaikh but he became so much enamoured of him that he became his spiritual successor before he left him. It was through him that the Shaikh's spiritual order and his chain of knowledge reached Gujarat. Moulana Sulaiman Kurdi wrote a mathnavi poem Manbaal Khayrāt, on the life of Sayyidna 'Abd al Qādir Jilāni a copy of which is ~~ix~~ in the India Office library, whose cataloguer, Hermann Ethe, writes that in this mathnavi are described the life and miracle of Sayyid 'Abd al Qādir Jilani. The scribe of India Office copy is Moḥammad Rida son of Moulana Ghulam Moḥammad son of Moulana Aḥmad son of Moulana Sulaiman. His son Moulana Aḥmad who was unequalled in his age learning and has obtained permission of teaching Ḥadith¹ from his father. He died in 1107 A.H.²

Collated and annotated in 1159-60/1746-47 A.D. by Moḥammad Rida with the poet's own copy, this copy of Manba' al Khayrāt, is supposed by Mr. Desai to be the only extant one preserved in India Office library.

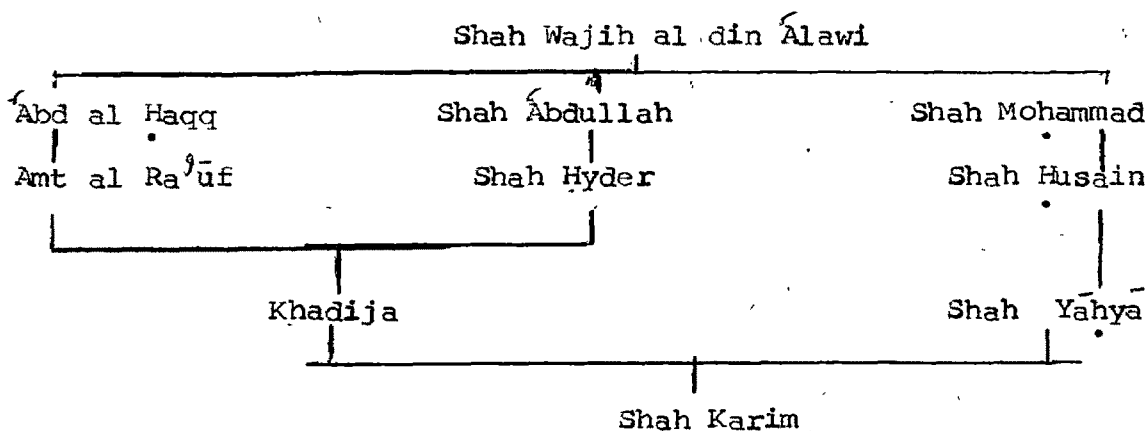
1) As quoted by Mr. Desai in his said paper.

2) Moulana Aḥmad, however died in 1092 A.H. as discussed earlier.

The importance of the Manuscript of Manbā' al Khayrāt at Pir
Mohammad Shah Library, Ahmedabad.

However the author discovered another copy of ~~ix~~ Manbā' al Khayrāt at P.M.S. Library Ahmedabad and presented a paper on it in the conference held at Madras University in 1983. In many respects this is the unique and most important manuscript. This is an autograph copy which was purchased by Mohammad Rida in 1142 A.H., who revised further on the basis of his ancestor's works, the note on Moulana Sulaiman, prepared by the said Moulana Shah Karim Mohammad,¹ and transcribed it in his own hand. Thus it is very likely that the manuscript of Manbā' al Khayrāt, collated by Mohammad Rida in 1159-60/1746-47 A.D. and referred to by Hermann Ethé in the catalogue of I.O.L. London, must have the present copy under reference, as its base. However, the ~~last~~ two pages in the beginning and the end are transcribed, according to Mohammad Rida, by Afdal Khan the son of Azmat Khan the resident of Tājpūr, in the said autograph manuscript.

- 1) According to manuscript Misbāh al 'Ālam by 'Abd al Malek b. Sayyed Mohammad, referred to earlier, the lineage of Shah Karim is as under.

Comparison :

What is the next comparison

Here is the comparison of notes on Moulana Sulaiman found in Shawāhid al Hasanat of Asiatic Society Calcutta and in Manba' al Khayrat of Pir Mohammad Shah Ahmadabad.

- 1) That manuscript is marred by lacuna here and there while this is quite in tact.
- 2) From that manuscript, it is not clear who gleaned additional information, while it is stated ^{here} ~~hole~~ the it was Mohammad Rida who did so, from his ancestor's works.
- 3) Mohammad Rida informs us in this manuscript, that the note under reference was prepared by the said Shah Karim as a part of the preface to his Diwan.
- 4) That manuscript enlists 20 works, while this, enumerates 22 works of the author in question. New additions are :-
 - a) Muntakhab-i-Kanz al 'Ubbad ~~Rishara al Aw~~
 - b) Mukhtasar-i-Sharh-al Hikam b. Ata al Allah by Ibn al 'Ubbad.
- 5) Rawayeh al Usul is given as one of the works by Mr. Desai. As the portion of the page is worm-eaten, exact subject matter of the work under reference could not be determined in that manuscript. However Mr. Desai has presumed it to be work on Balaghat. According to this note, its correct name is Rawayeh al Wusul and it is an mysticism. Moulana Sulaiman has quoted, as excerpts a few pages from Rawayeh in his Majma' al Fawa'id, a manuscript of which is preserved in Pir Mohammad Shah Library Ahmadabad,¹ from which also it is clear that it is an mysticism.

1) The author presented a paper on it to the conference held at M. S. U. Baroda in 1981.

6) About Majmū'a -i- Sho'arā-i-Arab, that note says the author & compiler has given metres, feet, declensions and Zihāfat etc. while this note says that the author has corrected their metres Zihāfat etc. The word denoting the decade number having been lost due to lacuna in the page, Mr. Desai presumes, with a question mark, in the bracket, that it probably consisted of 23,000 verses. But it is clearly stated here that it comprised of 3,000 verses excluding what was marginally notes.

7) About Asmā -i-Rijāl, according to the said paper, by Mr. Desai, there being lacuna, it is difficult to say what its complete title was or to what profession the people whose biography or the list it proposes to give, belonged. But it is clearly stated here that it deals with Rijāl of Hadith. The author of Mukhbir refers to the two voluminous volumes on Asmā-i-Rijāl but erroneously ascribes its authorship to his son Moulana Ahmad, as stated earlier.

8) There the name of a work is given only as Manzumah, while it is clearly stated here Manzumah Fi 'ilm al Lughat i.e. a poem on the science of lexicography.

9) It is not stated in that note, as to what extent the commentary of Futūh al Ghayb by the said Moulana Sulaiman remained incomplete. While it is clearly stated here that the commentary was written upto the chapter 19th of the Futūh al Ghayb.

In the margin, on folio 25 of the manuscript¹ entitled Futūh al Ghayb in Pir Mohammad Shah, it is noted by the scribe in Arabic, at the end of the chapter 19th as under :-

1) MS. No. 124

الى هذا وصل شيخنا الفاضل الكامل قدوة المحققين مولانا سليمان رحمه الله تعالى رحمة واسعة وانا فاض علينا ببركات صاحب المتن وهاج السراج ربنا وفنا مسلمين والحقنا بالصالحين بفضل الله تعالى وكريمه وتيسر تلك السراج بالشراء السالج المحم يوم الثلاثاء ١٣٣٠هـ

10) The complete title of a work, lost due to locuna in that note is, according to this note, رساله لطيفه سعتي بهيبت امامت

Maulana Ahmad has noted in his Fuyud al Quds¹ which dealing with Imāmat, ثم ان والدي الفاضل الكامل العالم قدوة اهل حديث في الزمان مولانا الشيخ سليمان برداس مضعجه ورضي عن اسلامه وبارك في اخلافه قد انت في الامامة كتابا قريبا من عشرة الاف ابيات واتباع الكلام فيه ونقل اقوال العلماء من الكتب المعتمدة ان كنت طالبا فطالع فانه جالس لها حشرها

It means his father has composed a book on Imāmat, consisting of 10,00,000 verses, in which he has quoted a number of scholars from authentic sources. It deals with 'Ilm-i-Kalam. It, being a comprehensive work, is recommended for study to him who may like to go into details. Both the notes however, say that it consisted of 65,000 lines only.

Since neither Maulana Shah Karim nor Mohammad Rida, refer in their notes to composition of a treatise by Maulana Sulaiman on RAMAL, it is difficult to agree with the author of Mukhbir who alone insists upon it. Even in the manuscript of Mukhbir, it is noted in the margin. Maulana Sulaiman has said in Manba' al Khayrat علم فقه است ونفسه ودرست حركه فاند غير انيس كر دو حشيت

He was opposed to all branches of knowledge, not enlisted in the above verse. However the both the notes on the life of Maulana Sulaiman are indential. Here is the translation of the note on the life and works of Maulana Sulaiman as found in Manba' al Khayrat available in Pir Mohammad Shah.

(1) MS. Folio No. 194.

of the traditionists. He has the honour of visiting the two holy places (Mekka and Madina) and the blessed mosoleum of Sayyid 'Abd al Qādir Jili the refuge of human beings and ginii, may his secret be sanctified. The Soloman of the country of magnanimity and purity, as he was, having retired into the seclusion of piety and divine fear, used to earn lawful livelihood for his dependents, through transcription of books. Knowledge of the religious sciences and insight into certitude adorned him. He was matchless in his period as a poet and a prose writer in Persian as well as Arabic, he had a fast and excellent hand as a copyist, and has to his credit a substantial number of verses in consonance with the high taste of the Sufis, and his prose in simply excellent. He is the author of elegant and useful works ~~return~~ written both in prose and poetry. To quote some of his noble compositions :

ز ابد الیکذا از من است
که لب در لب ز من
من سیمای سبک پیروز
با صف دیو و دهم کار را
حسن جان و آند ار را
همی پیوسته در سار را

and to quote further,

من سیمای سبک پیروز
که در عشق نه برد و دشت باقر است
چون حسن خلق نه باشد به حسن صفات
کمال طالبیدن بود خدا ترسی است
که بر جزیره دریا با جبار در باشد
چه سود اگر چه کسی به زماه و غور باشد
از آن چه باز شد در اصل کرد و کار باشد

Here is a list of the works composed by him, which this humble writer has come across.

(i) *مفتاح الاصول و مصباح الوصول* an esteemed work on Usul-i-Hadith the subject matter of the chapters of which is alphabetically arranged. 12,000 lines approximately.

(ii) Mathnawi euloging Hadrat Muhy al din 'Abd al Qādir Jilāni, the pole among the pole stars, may his secret be sanctified, in

the imitation of Mathnawi-i-Mawlana, may his secret be sanctified, about 3000 verses.

(iii) *شفا الهمم وصباح البقا* in which he has selected the verses of most of the preceding persian poets and affected a new arrangement altogether under various captions followed by his own verses at the end, about 20,000 verses.

(iv) *روائح الوصول* on mysticism. It is an extremely elegant work in Persian written in rhymed and cadenced prose employing various figures of speech such as Ishtiqaq, Tarsi' and Tajnis, about 5000 lines.

(v) *تكملة المحققين في الاسرار في مناقب علي الاطوار* ~~في مناقب سيد عبد الله~~
~~XXXXXX-X-XX~~

about 7000 verses.

(vi) *شواهد الحقائق في فضل الصلوة على اشرف المخلوقات* *عليه السلام*
 4500 lines.

(vii) *مجموع من اشعار شواهد الوب علم نبي شفا النور* on the lines of Miftāh al Huda, It is an elegant voluminous and highly impressive work in which he has collected his and others verses, and rectified their metres, prosodical errors and Zihāfat and given other matters related with the science of prosody and rhymes, and meanings of some of them in accordance with lexicography. All this is by way of marginal annotations on the gloss in the most lucid ~~xxx~~ crystal clear manner. 3000 lines excluding the gloss.

(viii) Persian Diwan 12,000 Lines.

(ix) *شرح هداية* on Fiqh i.e. Muslim jurisprudence, containing the original text. 200000 lines.

(x) *شرح ديباجه قاسم* *في علم اللغة* the science of lexicography, 1000 lines.

- (xi) (سما ورجال حريت حريت) on the science of tradition. 60,000 lines.
- (xii) سطور في علم اللغة. 1000 lines.
- (xiii) Selection from the Diwan of Hafiz of Shiraz entitled راة النور 15000 lines.
- (xiv) (مبى الزاير رمتى الزاير) on prosody and rhymes and poetical niceties, arranged alphabetically, 5000 lines.
- (xv) Selection from the book, النصف المنصف dealing with the lineage of Hadrat refuge of prophethood peace be upon him, upto Adam peace be upon him. 1300 lines approximately.
- (xvi) ستر 2 منز 2 الغيب حظرة غور الفلم قدس may his secret be sanctified, upto the 19th Chapter. It remained incomplete. 35000 lines.
- (xvii) An elegant treatise dealing with the الامات about 6500 lines.
- (xviii) Selection from كز العباد في ستر الاوراد about 2000 lines.
- (xix) Selection from قطبان شيخ سعدى شيرازى a few less than 1000 lines.
- (xx) Selection from ستر 500 ستر 500 البور سيد احمد الزاوى 500 lines.
- (xxi) ستر 7000 ستر 7000 الحى ابن عطاء الله ابن عباد a few less than 7000 lines.
- (xxii) رما في علم الزاير

He died on the 29th Jumad al Akhir in one thousand and fifties. His blessed tomb is situated outside the city of Ahmedabad, in the proximity of the Hadrat Mūsa Sūhag, the chief of those who enjoy union with God, may his secret be sanctified. Mohammad Rida b. Ghulam Mohammad b. Ahmad b. Sulaiman. ¹

Of the 22 works ascribed to him only four are traceable in the various libraries of the world, as under.

(1) The author presented a paper on it to the conference, held in 1983 at Madras University, Madras.

It is an autograph but incomplete Arabic work consisting of four folios. It begins, ----- فاعلم من العلم والحاء اقرب اليه

and ends with, ----- لاعمل لها بالكتاب وهو المخرج السادس

Maulana Sulaiman says in Manba' al Khayrat, that Shaykh Abd al Qadir al Jilani knew Tajwid very well.

درقأت كنت أن وفقه ليس فانه وابن كبروقت فليس

Shaykh Abd al Haqq of Delhi also learnt Tajwid from Shaykh Abd al Wahhab at Mekka, who is burried at Ahmedabad. Shaykh Abd al Haqq wrote two books on Qir'at.

ان درة الزيد في قواعد التمجيد

Maulana Sulaiman followed his Shuyukh.

بن شرح العقيدة الجوزية

Contd .. at Pir Mohammad Shah. It's number is $\frac{8}{4}$. Sharaf al din has severely criticised slackness in Qir'at in Gujarat and veering round to non Arab mode of recitation here.

قال الفقير الى رحمة الله تعالى شرف الدين محمد بن محمد بن ابراهيم سبط شيخ القراء بالديار المصرية في الدين
علمان امام جامع الانصار المشير بان الترهان الخ من الشافعي القرني المصري ..
... فوجدت غالبهم لم يصحوا الفاظ القرآن وكل يدعى علم التجويد وهو يظن انه المد والثرعيل
ولم يخرج الحرف من مخارجيه ولم يفرقوا بين لهات الف من مؤيد مع دلوهاهم ان قولهم هو الصواب ولم يقدروا على تصحيح
ام الكتاب وان سئلوا عن شيء عام صوابا بالبحث والتدقيق في ما واتهم في الخط بين الامام والقرئيق على ان غالبهم
قد يتصدى للاستعمال

ولما مات علماء هذا الوقت استغلوا بالعلم القراءة ومعرفة املو من الروايات واضربوا عن
سرفه التجويد والاتقان دخل هذا العلم في خبركان واهملت المخرج وظنوا انهم قد بلغوا القصد وهيئات وصارت
الالحاف الحفنة للطلاب واضحة واستعمل ذلك في جميع القرآن حتى في سورة الفاتحة وتحققت ان هم القوم
قد قصرت ومعالما ناس اداء التلاوة قد دثرت وظلت من ائمة التجويد الجهات واقوت من استاذ يوفى على
نماذج الحروف والصفات حتى صار كل احد يتلو القرآن بلغة ومخرجه عن اصل لسان العرب وهيئته ويتلونونه
بما جرت عليه طباعهم في جميع حروفه بالتفخيم وليخروا من لسانه بلسان العرب المستقيم ويجاب على
القارئ اذ اتلاه على هذه الصفة وتقال له ليس بك تعلم الاداء معرفة واقبلوا على مجر د تعليم القرآن
وعفطها واعرضوا عن طلب اصول التلاوة ومنطجها وعلم ذلك غالب اهل الارض فيما يلزم المكلف
في كل فرض

كان من الواجب على التعرف بمخارج الحروف والصفات لمعرف كيف يتلى القرآن على اختلاف اللغات
..... انني كنت لفرسان هذا الميدان ولا من سكان هذه الاوطان لكن في كان نشر العلم عند الحاجة اليه لانها
والمستحب من ذلك عاصا اثمنا مرص على ان ابن الصواب وايضا فائدة من قول تعالى الذين يكلمون ما انزل
الله من الكتاب سمعته بالضاغة (الراشدة في تجويد الفاتحة

وقد انقاع من اتمام هذا الكتاب بمدينته احد آباد من لجات في شهر ذي الحجة سنة سبع و
سبعين وتسعين والحمد لله رب العالمين

(b) Appreciation of Manba' al Khayrat.

It is a work dealing with the life and miracles of Hadrat Ghauth-i-Azam. Each miracle is narrated by a narrator under a separate caption. Some of the important narrators are,

شیخ ابوسدین - ابوالوفا - مختار بنی - شهاب الدین عمر - ابویحییٰ سرور و س - شیخ محمود - ابوالقاسم
 شیخ عثمان بن درزوق - عدی بن عاف - شیخ حماد - شیخ منصور - شیخ ابوبکر - ابوالعباس خضر علیہ السلام
 شیخ احمد - ابومحمد شیخ - شیخ موسیٰ - شیخ نجم الدین - شیخ عید الله - علی بنی - عبد الوهاب بن غوث اعظم قدس سره
 عثمان قرطبی - شیخ اسماعیل دمشقی

It begins with Hamd, Na't and Manqabat of four caliphs.

Acknowledging his own indebtedness to the Ghauth, he explains justification for the title of the book under reference.

کرد آسان بر طلبکاران سید / سوره باغی نایه از در بدر فر
 بود چون از سرو خیزات این چمن / سایه در نقشه اهل کمال بدست
 نام این گلشن که وجان فیض جاست / منجی الزلات اگر سازد نجات
 / صحاب

His love for the prophet (S.A.) is expressed in the following verses.

گرچه نغمهها را با حد و شمار / دایم از درگاه طفت کردگار
 نمیکشود نفس افروز ازین / تا دم در دین شایه بر زمین

He has unflinching faith in all the Friends of Allah and their miracles (Karamat), which is expressed at various places repeatedly.

خداوند سبحان از کرامات خود
 تا درید مختل دلت با در مراد
 بر خورشید از وی ال یوم النور
 اولیا و ابا حسن امر جان خاک راه
 رحمت حق از در ایشان به خوا
 در ره اخلاص ایشان نه قدم
 تا نه گرد در سیم نشین در دو غم
 دم زن در باب ایشان جز به فر
 سوره باغ طعن شان کم در به سیر
 بر دم گوید اولیاء در حق کس
 بی تردید جادقا آید آن نفس
 خاصان حضرت حق را از جان
 باطن دائمی مخلص و باری رسان
 خدمت ایشان غنیمت است
 رلیان صحبت ایشان سیر
 دست ندانند و امن آل رسول
 تا شوی در بزم مقبول قبول
 باش دائم از دعا گوایان شان
 منقضی جوایز در احسان شان
 جان و مال و عز و جاه خود تمام
 در ره ایشان خدا کن و اللام
 باش دائم اولیا را مستحق
 ساز خود را سوره ایشان مستند

He says Baghdad, being the seat of the Friends of Allah, specially Gauth al Āzam, is known among the gnostics of the world as برج اولیاء where every one respectfully pays a visit, that is why he too probably visited Baghdad.

روز فرات بر سر کمان جهان
نشین چو گردن پید او نهان
زان سبب که شد برج اولیاء
عارفان با خبر نهد آدرا
تا زیارت آورم از جان بجا
هر که ایام در روز اولیاء
باد یارب باغ راحت جانشان
بر سر دین پناهی پارسان
نام از فیض الیاء روزی باد
روز مائمه جهان از روزی باد

He is a staunch believer in Karamat^I of Awliya.

کور گرد دیدن آن به نهاد
کز کرامات دلی شکند نهاد

Gauth al Āzam excelled in the following sciences.

اول از ضبط قرآن مجید
ابتداء کرد در ازان شد مستفید
در غزوات گشت آن فرخنده کیش
کافیه و این کثیر وقت خلیس
چون نوم کرد سحر عرف و نحو
ایل نخواهیم او گشتند نحو
شاد شد از دین روان سیویه
داین کیمیا و خلیل و نفطویه
آمدند از جبهاتنا گویا و را
احضن و ذوا و بوعمر و عدد
بعد از ازان شد در پی تحصیل عتبه
بود روزی چند در تکمیل عتبه
تا در این فن نیز از الطایف ضاحق
برد پر صاحب فنون سبق
شد از ازان پس آن ز سر تا پا مهین
بهر تحسین حدیث مصطفی
اندر آن شیوه هم اند ایل زمان
گشت در سبک تنوی ماران

He used to preach

He used to preach three times a week, on Friday, Sunday, and Tuesday which was taken down by four hundred attending scholars.

در کسب در دینی هفته سه بار
اول آدینه و یوم و راحه
در ج گوهر بر سر لولونار
واژه سه شنبه آن فرخ عدد
تعمیر در مجلس آن یاد ذات
در کتابت چار صد صاحب دوات

(1) Shaykh Ābd al Haqq in his Targhib as quoted on folio 68 of Shawahid al Hasanāt says on i.e. beholding the prophet (S.A.) while awake,

و هذه من جملة کرامات الاولیاء فیلینم منکرها الوقوع فی روطه انکار کراماتهم

He has dealt at a length the story of *تدریجاً علی رقیبہ کل دل الہ* and *شہاب الدین کمر و در*. However in this respect he has nothing to add to what has been already stated in works like *Behjat al Asrār*¹ except his unfeathomable love for his spiritual head.

Shaykh Abd al Haqq belonged to Qadiri fraternity. Shaykh Abd al Wahhab had given a *پرسن* of Shaykh Abd al Qadir Jilani,² to the former on the eve of his departure from Hijaz to India in 999 A. H. Maulana Sulaiman, ^{was also} a Qadiri and this accounts for his visit to the holy mosoleum of Shaykh Abd al Qadir Jilani at Baghdad, and two other works by him on spiritual head of his fraternity (1) *شرح منوال العبد* (2) *تفسیر بیسم الاسرار*.

However, the work is important from a different angle. It is interspersed profusely with the views of the author whom association of thought leads, like Rumi, to their expression. Written in *کبر و مل صدک حمز و ق*, in the imitation of Mathnawi-i-Rumi, in *Manba' al Khayrat*, Maulana Sulaiman has adopted Rumi's technique, though not that dexterously, of giving vent to his views either in the midst or at the end of the story in question relegating the main theme into back ground.

He is of the view of that the prose has greater and wide ranging built in scope for expression than poetry.

<p>ہم لو کہ تفصیل از در ہر دور ہم بود احوال را در در خلد نکند از طراز نظم خوش نفس گوشت آرد جہلم را دست یوس</p>	<p>ہست برار باب دالشی پر در روشنی این سخن چون ستمن فاعور کز غفای نر باشد دانشا تنگ تر صحرا از نظم جان فزا ہر جہت از دل و لب و باطن با تمام جلوہ گر در نر سید در سدام</p>
--	--

(1) By Shaykh Nur al din Abd al Hasan Ali b. Yusuf. 713-644 AH.

(2) *خلیق احمد نظامی* *علاء الدین محمد دہلوی* ص ۱۲۳

He attaches much importance to the power of speech and its judicious use under the caption of

فکر نیست سخن
 چون از زبانت دلت بند بهره در
 من که از خوان کی دارم نصیب
 بهره در زبانت کار و بارم از نصیب
 جز به حد فائق کون رسکان
 یا به لغت سید آفرینان
 یا به مدح آن که فوشت نفس
 از جهان متصور ایشان شد و پس

Consequently he strongly condemns philosophers like

Fakhr-i-Razi and Aveccina just has Rumi did.

از در حجاب قصه علم آمد
 صبر از آن خزان زلفش جو
 دلمه سوختن از آن درد سفید
 کز علوی فلسفه گرد و فقیه
 دلی سوختن از آن آوار علمی
 حیدر با سنی کاسه لبس بوعلی
 حیدر حیدر از حکمت یونانیان
 حکمت ایمانیان را بهم بیان

He prefers, like Rumi, صورت to معنی and پوست to مغز

باز بر بندم از اقلیم پوست
 سوز شد مغز کین بشود نخواست
 بگذریم از کوم صورت روح
 در غیم اندر دبار معنور
 از پیوستن تابه کی این گفتند
 رویم معنی آن از صورت نکو
 هر که شد در حکمت یونانیان
 شد بعد از حکمت ایمانیان
 دغرا از اشراقیان در رسم لبخور
 دیگر از مشائیان برگز مگور
 حار را حوال آن مرد سفید
 کز علوم فلسفه گرد و فقیه
 کلی و جزوس بود مقصود او
 غرا از سبیل بود مشهور لو
 از تسلسل سبیل بر پانند
 جان شیرین در گران جان نهد
 نیکو در مغز دور افتد بیکر دور ماند از لبی آوار و ذکر

Here is a very important couplet by him.

تو کلمه سرگشتی با خوشبین
 منی از خویش برو کام زین

It reminds us of Rumi.

نیت و سل باشد خیال اندر جهان
 بر خیالی صلح شان و جنگ شان
 آن خیالاتی که دام اولیاء است
 تو جهانی بر خیالی بین روان
 روز خیالی خزان و شادان
 عکس مهر و یان محبوب خداست

وز زبان و سود و عارف و رفیع و آل
فی سموات و ارض و کائنات و عالم
دارد دانسته و کند باور مقال

جان پیر روز ار کند کوب خیال
نی صنایع مانندش نی لطف و وف
خفته آبا باشد که او ز هر خیال

He clarifies in no uncertain terms what he means by
and which branches of knowledge, one must learn,
حکمت ایمانیان

این عباس است از دین باخ
رو کلام دکنش را و نگر
حجت آرا از این مسعود کرم
باش دایم بر طریق سنن
کن دعا جان عوین بوزیر
از عبیر گفته این زبیر

علم دین فقه است و تفسیر و حدیث
از که خواند غزالی و گزین
رویا خود از علی صاحب دلی
فانک افکن بر رسوم بدعی
سر بهار عزت و عباس طمان
ویم جالسین را مالوس دان
از حدیث بود بریده بهره گیر
گفتار به سعید اندر پذیر

He too like Rumi extolls عشق in preference to عقل

علم و عقل از سرگزیده هم چون دود
عشق باشد از خرد دایم بری
عقل را در پیش عشق نتوان کرد جمیع
عقل را در پیش عشق نتوان کرد جمیع

Rumi Says,

نی خاوردن و نه و فرزند و زن
اس خیال است و حال است و جهل

حبیب دنیا از خدا غافل بدن
هم خدا خواص بریم دنیا مردون

Maulana Sulaiman also condemns the love for the tempo-
ral world which precludes soul from ascendance.

اگر از کتب این بلای جان سنان
تا توانی جان شیرین و آرام
باد کن از لوث آلودمانان دل
ورنه مانی تا ابد چون زبیل
دین تو بهتر ز هر نوع کهن
عوان بدینار دن فنا کن
خوشتر را از پی محقق جاه
بر در دونا تا سیر بر صبحگاه

آری آری پر گریه کرد بدید
خوابین دنیا شقی گردد سعید
سند زیبار در دنیا ر دنی
باطن تو خون پر از کبر و متی
برود خارون ز جبهه و مال
جانب تحت الزمی با صد مال
از تلو سیر بدینا دل مرده
بر لبها ط آرزویش با سینه

Though his work on the problem of Imamāt is not traceable, his scholastic approach to it, by now safely predictable, is further corroborated by the following few lines in defence of the first four caliphs in which there is a veiled attack upon Shi'ah stand.

کے دود از جا رُود کوه بلند
افکنند کاهن آرزوی مکند
کے از آن در قوس نه بعضی نفسی رسد
گرسند را عمر در عو عو رسد

شاه دس پرور ابو بکر تقی
کے جانش پیر در سر شقی
کے رسد باز پیاو سا از بیاں
کے بقصدش صغوه بند دسیان
کے رسد تحت سلیمان را شگفت
کے بر او سر بر انداز قدرت

He was profoundly influenced by Shaykh Gauth-i-Āzam and had imbibed his teachings, as recorded in Futuh al Ghayb.

It is ~~said~~ said there,¹

فعلیه ان لا ینازع فی القدر بل یوافق ولا ینازع فی جمیع ما یجری علیہ (بما یحلو و یمر)

In chepter 13 he says,
لا یختلجلب البغضاء ولا دفع البیوی فالنساء فاصلة الیہ ان کانت قسمک استجابتها ام کرهتها والبیوی قال یدک ان کانت قسمک مقضیه علیک سواء کرهتها او رفقها بالارعاء

At another place he says,²

لا بد لمومن فی سائر احواله من ثلاثة اشياء امر یتمتله ونهی یجتنبه وقدر یرضی به

Following verses of Maulana Sulaiman reverberate these teachings

بر قضا خالق ارض و سما	ناشوی از دین خالص مبرور
لبسته لب برایش از جوهر و ابر	بانی در برج غرور می نشو
در وقوع حادثات جان گذار	زال که در دار رخ بخت وجود
تا بستم چون ثنائیات صیغ ساز	بر جم کرده است آید خداوند وجود
جاریم کن در حجاب رقصا	خالی از حکمت نباشد از حکم
حال کو فی ساقیا عدا مضی	دیدن کوتاه بپند این زیبا بینم
الغرض افعال آن رب جواد	گر یکی را خواهر گردانند بر راه
عینی حکمت گردانید اعتقاد	ور در گرا بر زمانه باد شاه
	باسد اندر پرد و فعل او نهان
	حکمتی بر عوازل عقل این و آن
	ارغوش آن نیک اختران پاک بپس
	کز بار حق نه انوال و بنین
	نیکه اند جمع مافی الکائنات
	نیک بردو ز اندر جسم الشفات

(1) المقالة السابعة والخمسون فی علم النازع بالقدرة والارحمة حفظ الرفا ص ۱۸۰

(2) المقالة الثامنة والخمسون فی وصف النظر عن كل الجهات وطلب جهة فضل الله ص ۱۸۴

Hadrat-i-Ghauth-i-Ā'zam also instructs in chapter 58 of Futuh al Ghayb to turn eyes away from all directions and fix it upon devine grace only.

Maulana Sulaiman has in his Majma' al Fawa'id, quoted under حسن مطلع these two lines from his own Qasida in praise of his Shaykh, Abd al Haqq.

یارب آن مگدسته باغ فتوح بدشکلی
تا بود مقدر قدرت قادر بر الوقت باد
عند لیل بستان شدت جزا دور
بر سر بر سنگ رضیات من و ماں عوا

The Shaykh spoke appreciatively about these two couplets and the author says that he felt flattered forever. He being a Sulaiman, the natural *راعات النظر* which occurred to his mind is that of a *نور* (ant) and a *سریر* (the throne). Further, it is perhaps under the impact of acclamation, won from his Shaykh, that the word "Sarir," has been repeatedly combined in this book with a number of other phrases, upon which his heroes enthrone.

دوستان را در کف دستین نداد
بر سر بر سنگ غرور سر نشاند
عین بی اندازہ حاصل می گفتم
بر سر بر روبر مندل می گفتم
آن سر بر فضل را دعا لامی
آن سر بر صدق را زیبا شمی
بود سلطان سر بر سنگ جود
سرور صاحب تصرف در وجود
سر بر سر سنگ والار وجود
سروران دیر پیشش در کجود
سر بر سر فرازی جلوه گر
تا اسارت یافت از خراب
از هم نبود آن ستم سنگ بقا
بر سر بر سرور من و ماں دعا
بار یارب بلغ راحت جانشان
بر سر بر دین تپایی چارشان
بر سر بر سرور چشمش به خواب
رفته و دل را شده صد فتح باب

In that case the presumption that composition of Majma' al Fawa'id preceded Manba' al Khayrat, may not sound unwarranted. Similary *رضیات حق* is the other phrase he seems to be enamoured of

بود دایم جانشان بد استیاء
بر سر بر سنگ مرضی ال
حاجب و آن رضیات حق
سایه اسرار خفیات حق
در ره کھیل رضیات حق
برده بیک جان بر سر سبقت

Most of the themes dealt by him end with an invocation. About Khidr he says,

او چو شایخ کلی نیست سبز پوش
صفت کرد عمر خود آن نیک رار
بیل اسما الحسن ملتہ بگوشت
در بجا آوردن ار حذر
حاجب آن عمر از جان بر خورد

Following verses also epitomise his yearning.

سازگار ایم را از خدایه
در غم طبع ناسنگدان صید
گندم دیواس او را به نیاز
از بهشت خاطر ما دور ساز
آنکس لا حول را کن مشعل
تا بسوزد ز رخسار آن حیدر
نفس ما لا جرم یاران آید
عکسین سیرت با آن آید
آنکس لوت یارب از سما
تا بسوزد باغ او با باغبان
بادشاه بر بر تو حق
ره بسوزد کسور خفیات
حال ما را شیده اخلاص نیست
عزالتی بر خون زخا صاع
بر شکن شایخ بیواجوب ما
بر نکلن دیوار بد خوئی ما
آنکس حق بینی ما بر فوز
خیمین طبله آن نفس مایوس
بر لذر از جرم بی با مان ما
عنون احوال ناسایان ما
سازگار ایم را از خدایه
در غم طبع ناسنگدان صید
گندم دیواس او را به نیاز
از بهشت خاطر ما دور ساز
آنکس لا حول را کن مشعل
تا بسوزد ز رخسار آن حیدر
نفس ما لا جرم یاران آید
عکسین سیرت با آن آید
آنکس لوت یارب از سما
تا بسوزد باغ او با باغبان

He has profusely showered well deserved encomiums upon his spiritual mentor to whom he owes allegiance through Abd al Haqq of Delhi, which stems from his unflinching conviction and sincerity. He was a man of strong likes and dislikes, dwelt upon in his Manba' al Khayrat which reflect, what may be called the policy statements through which one can peep into his mental

frame works and reconstruct his personality. He was strictly consistent in what he preached and practised. The highest position he could think of, was to enthrone Shaykh Abd al Haqq, his spiritual guide, to rule over the kingdom of complete submission to devine will; the highest honour he could concieve of, for himself was to be a camp follower of such an unrivalled king, The only thing he envies is the life of Khidr and the men of his ilk, not because of his longevity, but because of his complete submission to God. He wanted the power of speech, pen and thought to be absolutely subservient to expression of noble sentiments epitomised in praise of Allah, his prophet, his progeny and saints, He scrupulously kept away from what Shariat calls *المردى واللعن*. His ardent attachment and contempt for the saints and philosophers respectively, are the two extremes of the same approach. Former is the source of good - Manba' al Khayrat - as in case of the present manuscript under reference, while latter according to probable implication is a source of evil Manba' al Sharr, not worthy of mind and pen. He has fixed his eyes upon one direction i.e. *الرفق الاعلى* to the total exclusion of every thing as ordained by Shaykh Abd al Qadir Jilani, in his Futuh al Ghayb in order to entitle himself to devine grace. He enjoys resigning to Fate, favourable or otherwise, in terms of the utterances of Hadrat-i-Jilani, He was instinctively amenable to fate and spiritual instructions, for ascendance, from any quarter, like what Shaykh Abd al Qadir Jilani, calls, vex, or a pen in the hands of a writer or a dead body in the hands of one who gives him final bath. But his temperamental power of resistance to any thing incongruous to his beliefs knows no bounds. He was staunch and uncompromising. If Manba' al Khayrat,

and a few hundred verses found in his Majma' al Fawa'id, are any indication, the spirit with which his ghazals must have been permeated and the nature of his now inaccessible Diwan and the few selections to his credit, is presumably predictable. Here is a Qasida¹ by him found in another manuscript containing miscellaneous works bound together, in Pir Mohammad Shah:

<p>جهان را نیت بد زره و فانی را نیت امان نظر کن لحظه در غم و در غم و در غم و در غم بجاء و بیخود عالم شده و غم و غم و غم نمردانند که در چاه ضلالت کرده شیطان هم سال توام دمی بر شیر رات بیاساید که دارد مال و اسباب جهان پیوسته حلال کو انگر را هم سود از کجاست زرق و برق چون گرد به دست رنگ آفر چاکر خواهد زد گر بیانی بنظر نماید اردن جام و دستار زر و دوزخ در آدم سوخت باید که توان خواند انسانی بصورت خلقت فاخر اگر در بر کند چایل بمعنی خواهان اما در گون گشته بالائی نه در دست است از فواید منعم بصیرت بجای چیل اگر در بر کنی صوف صفای اگر هم مال و جاه و دنیا باشد عزیز ما بجای همه که مانی باز انداز و نیکو دانی دل اگر دستم مصر و چشم سوخت طریق دل از زبان جهان بر کن که لیس است این عالم کجا چشید و جام ترابی شده تیغبار و ست کجا بیزم کو گور کجا دارا و زیورانی کجا شد عاقبت غم و غم و غم و غم و غم کجا او اسباب اکنون کجاست خشی از اوان سیدان این همه دنیا در دو پروردگار ز دست و زشتی بگذر استمیر سیدان</p>	<p>ده بکسل از این دنیا در دو و باغ لبانی که کفر خمار حشمت بر دیدم خند انسانی اگر طار بر بصورت چشم معنی بر کنی سید بصورت لب لبور سست و حال بر لبانی حلال مال بدل داغ شد است سوخته از غم چرا گل چاک کرده جام بر تن یابد انانی چرا کرده بنفشه در بر خود کمر تنه سیدی چرا کو کو زمان قمر رات بر شمع در شانی مشوار بر لب لبان و مان مانی بر لبانی چون داور سوخت عرت بگذر از ترک زرنانی اگر تو این چنین باشی فرح افروانی خلد آخر ببال آرد ز غم و غم و غم و غم ز روی خشم شاد در زینتی گلشن دوران که آب از حوض حشمت و غم داده دنیانی نهال آرد ز غم و غم و غم و غم و غم که یاد نامرادی بی وزد در صحن میدانی تهی باز باغ نیا ساز چون سرو سمن خورانی که تا این شوی در لب لبانی کو را از شعله طفلی دماغ جان از گل ام جهان فو شوی مکن زری که بوسه غم آید از ان لیس و بحالی بیشتر دوستی بر عالم فانی مکن محکم که خواهد کند سیلاب فنا از پیچ بنیانی برس کماح مونس دل نه از زود با حقیقت که سازد صحر حشمت بخاک بره یکسانی</p>
---	---

(1) The MS. does not bear any number. It is in the imitation of Urfi's following Qasida.

بجای الملو
مل من ماغی و عشق و حقایق ملکات

Ibn-i-Saqqā, a profound scholar, approached Shaykh Abd al Qādir Jilani, with the declared but unsuccessful intention of putting a few embarrassing questions defying answers, in his opinion, to the ^{latter} to damage his reputation. He was therefore condemned by the Shaykh that he would die as an infidel. Later on Ibn-i-Saqqā was deputed to the ceaser of Rum ^{on} some scholarly mission where he overcame all his adversaries. The ceaser than tried his beautiful young daughter who enslaved and captivated him to infidelity.

Maulana Sulaiman has described at length the beauty of this girl in the story, of Ibn-i-Saqqā in Manba' al Khayrāt. Under the circumstances these could perhaps be the only erotic verses that trickled, in consanance with the dictates of the context, from his pen.

ز کس مستی و زار آن بری
ست گشته از شراب دلب
بر گل رخسار آن غنیم دین
گل ز حیرت چاک کرده پیرین
از برای غده آن سر و سپی
سر و کرده در چمن قالی نهی
در تکلم آفرده چو آن نگار
برده صیرغاشقان به خوار
عین دلق در بائی ذات او
بک باز آن زمانه مات او
افسردگی بهیمه بر سرش
مکتب مجنون به جان و مان برش

بور قصیرا بری روی و دخی
بر پهلوی زبون اختری
بر در آن آفتاب صرخ نماز
نیمش را در بر فاک نیاز
نستری آن نه زیره جیبی
صد هزاران راهب خلوت نشی
ابروانش طاق حجاب نماز
مانده سرین عابدان را دیده باز
کنز نفسی روضه ایمان شد
قال مشکین بلار جان شده
طرح شبرنگ آن شیرین تن
دام مرغ فاطمه و هاد جان

گفته القصیرا بری عذرا
این مقام چو مجنون سیرا

(c) Appreciation of SHAWĀHID AL HASANĀT.

It is an Arabic work consisting of 13 chapters, on the

Arabi

spiritual advantage gained by praying Darud Sharif on the prophet Muhammad (S.A.). It is an autograph copy¹ transcribed on Friday the month of Dhul Hajj in 1035/1626 A. D.

قد وقع الراغب من جميع هذه المجموعة وتلخيصها يوم الجمعة لعاشر شهر ربيع الأول سنة ١٠٣٥ في مكة
سنة خمس وأربعين وألف للعبد الضعيف الراجي إلى رحمة الله الملك المكنان الفقير الفقراء
سليمان صالح أسما سجدته في ثلثين ومجده بين ضل الدارين

was
It ~~is~~ purchased by Abd al Rahman b. Abd al Latif b. Shaykh
b. Shaykh Ahmad in 1143 A.H. Who then wrote a commentary upon
it in the margin.

ملك هذا الكتاب فقير عبد الرحمن بن عبد اللطيف بن شيبخ . . . بن شيخ احمد . . . رحومين ملكه في
سنة ١١٤٣ بالسراء الصحيح وبعد كتب عليه الحواشي

It begins with this line الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله
The author says that he composed it during his sojourn at Madina, dropping Asanid and Ruwat with a view to be succinct, and revised it to include some thing more on return to his native place. The arrangement of its chapters remained the unchanged but its ~~utility~~ utility increased becuase of anecdotes woven.

جمعتها بحذوقه الاسانيد والرواة وما لا اختصار المطلوب في كل الاوقات حين كنت مقيما بالمدينة المنورة على
صاحبها انه في النجيات وتما رجعت الى وطني اضفت اليها من الزيارات فضلا وترتيب هذا الكتاب
لترتيب الاول لما فيه من القول والحكايات وغير ذلك من النوازل والرافيات وسميتها بالخواهر
الحسنات . . .

In chapter xiii of the manuscript¹ the author has given
yet another reason for its composition, which is comparatively,
important. It's heading too is significant.

السلام في سبب اهداء هدية الصلوة والحقائق تحفة السلام على سيد الانام عليه اذني الصلوة والسلام من المذرك (السلام)
وايراد صيغ الصلوة والتسليم . وفي هذه الرسالة المسماة كتبوا صراحت على هذا المرام

(1) MS. Foldo 133 a

اعلم ان اسباب ذكر الشئ انواع كثيرة واصناف غير يسيرة لكن اجملها واوصلها الى المقصود المبرور بحجة
 ذلك الشئ المنطوق المذكور فتدور من احب شيئا اكثر ذكره فكثرة الذكر وقلة تدور على المحبة فانها اكلة
 لما كان اوعية قلوب المؤمنين مشحونة بحجوة النبي صلى الله عليه وسلم لاسيما العلماء
 والصالحاء العارفين منهم رتبوا على قدر استعدادهم تحفة الصلوة ... في تفتيمها وتنويعها واجادوا
 الباب على من صلح بواطنهم بتشريف شاء طوبى لهم وحسن ما أب قائلهم الله سبحانه على قصدهم الجليل
 جليل اللواب وراقصهم يوم العرض والحساب وجراهم افضل الجزاء وانالهم الحكم اسنى العطاء بلا انساب
 وهم اول الناس بهول الله هو افضل من اوقى جوامع الكلام وفضل الخطاب قال صلى الله عليه وسلم اولي
 الناس بي يوم القيامة اكثرهم على الصلوة

فاذا عرفت هذا فاكثرت من الصلوة على النبي المختار والهيج بذكره والعسى
 فلا يكبر ولكن ان كنت اهلا فتمت الف وصف من ارباب الفضائل كتبوا رسائل في اهداء وتحفة
 الصلوة والسلام على سيد الانام واشرف القبايل في التاليف والتصنيف نفعنا لا ينحصر على
 العاصلين الى غير الوسائل اذ تصون من القبايل ما وقع في حيز الكتابة والتدوين ويبقى نفعه على
 سائر الدهور وكرامتين لما قال بعض العارفين ما كتب مرة وعالمهم فربما كما قال الشاعر
 كل علم ليس في القرباس ضائع كل سر جاء في اثنين شاع

فلما رأيت كثيرا من اهل العلم والمعرفة الذي يطول ذكرهم ويعتد رحمتهم انهم صنفوا في هذا الباب
 نصا شئت شريفة والفوا في هذا المرام تاليف لطيفة شكر الله سبحانه سعيهم في دار الجزاء وقابلهم
 باحسن العطاء خيرا بيالى وتمنى فوادى مع قلة اهليتي وعادى استعدادى ان اجمع انا ايضا في
 باب الصلوة على خير البرية ما ورد على من قبض وهاب العظيمة من المعاني السنية والانفا فالجليلة
 بالنظر الى الكتب صنفت وألفت في هذه الحقيقة العلية والطريقة المرحية فشرهضت من مكاني
 برخصة الوالدين وعزمت على هذا التصور عزيمة المشتاقين وجاء ان يكون اسمى مكتوبا في
 سورة المصلين على سيد المرسلين والمسلمين على خاتم النبيين وان كان اسمى بعد الوصول الى
 الشرف بهذا الشرف الباذخ المكنى ولكن مع هذا موصوف بالسعة رحمة رب العالمين

فكتبت حينئذ بعلم الشوق على قرطاس المحبة ما كشف لي من اسرار الكتب المصنفة
 في هذا الفن الشريف والرسائل المرفوعة ... وما وقع في جيب قلبي من عالم الغيب اللطيف من غيراني
 سائيا في ... والرسالة او علمته بالاشارة واللالاة

" The reason for offering the gift of Salāt and present of Salam to the chief of the mankind, upon whom be the most pious Salat and Salam, from the King the Knower and the concluding part of the treatise entitled Shawāhid al Hasanāt.

Note that there are more than one reasons for remembrance of something, the most weighty and conducive to the achievement of the praiseworthy goal is, the yearning for the thing in question, referred to for it is said one frequently remembers the thing one longs for. Therefore frequency or otherwise of the reference to any thing is dependent upon ~~alove~~ love for it, which is its root cause.

The Vessels of the hearts or the Mo'mins brim with the pearls of the love for the prophet (S.A.), specially those of the scholars and pious gnostics many of whom have, in consonance with their ability, compiled works, as gift, on Salat, and have fared very well; the succeeding generation of the scholars have followed the predecessors, and it is still open for imitation, till the day of resurrection, by those whose soul is purified--- may Allah reward them abundantly --- They are the ones who are more akin to the prophet (S.A.) endowed with *جاءواكم بفصل كتاب* as informed by him (S.A.) on being asked, on the day of judgement.

Having noted this try to increase in the Salāt upon him (S.A.) morning and evening, and if you happen to be a talented and competent ^{person}, just see to it that you fall in line with those men of merit, who have composed and compiled works on Salāt, and gifted it to the chief of the mankind (S.A.); for anything reduced to black and white on the paper is preserved.

When I¹ realised that a good number of scholars, defying enlistment and enumeration, have composed works in this respect

(1) In chapter ix of the Shawāhid al Hasanat, Maulana Sulaiman has quoted in Persian, a treatise on Ṣalāt by Abd al Haqq of Delhi. In spite of the fact that most of the points discussed therein are sufficiently dealt with ~~by him~~ here, because of its surprising elegant style, in order to render ^{his} own composition comprehensive (vide folios 83 to 105 a), It begins with

بدان کز فوائد صلوة نبوی علیہ السلام والصلوة والنجاة
 Though its title is not given there, it is ^{ترغیب اہل السجادة علیہ السلام} as referred to by Prof. Khaliq Ahmad Nizami on P. 19 of his Hayat-i-Abd al Haqq Muhaddith Dehlawi. It was traced by him under No. 1285 in Khudabakhsh library, Patna, Beginning line as quoted by him and ~~as~~ as found here being identical, this therefore is its another copy as a part of Shawāhid al Hasanat. Maulana Sulaiman says,

لما كان لسيدي وسندي وذخيرة لومي وغدي ومكان الروح من حبله من نور الهادي
 الشيخ عبد الحق بن سيف الدين الدهلوي اثاره ادم الله سبحانه والوله في به عليه به كمال اليقين القوي كلام حسبي
 في تحاية الحسن ومنها يتلطفة في بيان فوائد الصلوة وغيرها من فضائل الموصولة الى الطهارة والظافة
 وكان بالقافية اهدت اذ ذكره في هذه المؤلف وان كان ما فيه من الفوائد اكثرها في هذا المختصر
 مسطورها واجلها في هذا المجموع فربوة ثمانية اعجبت لطافة هذا الكلام به ما فيه من كثرة
 مقاصد هذا المقام فذكرته تذكيرا للفوائد وتكميلا للعوائد وهو هذا

Incidentally we can say that ^{ترغيب عبد الحق} was completed at least before AH. 1035.

Shaykh Abd al Haqq, as quoted in this manuscript, says,

ابن سدر از جاء صحابه و غير النيان رضاه تعالى عنهم نقل کرده اند که هر کرا حق سبحانه و تعالی بيان شافي
 و قوت تعبير از معاني صحيحه با لفاظ صحيحه و طاکند و بدان اظهار را بابت شرف و عظمت بنور بانشار
 صلوة و ثبوت مسطور نمايد از سالکان دين مستند سني و عارفان قدر اين نعمت حق را در

This explicit pursuation by his Shaykh, is reverberated by him, it is under lined in Arabic and translation for emphasis. This explains Maulana Sulaiman's preaching and performance accordingly in the form of the present work on Ṣalāt. He is eager to be included in the preveledged pious authors on Ṣalāt, we may therefore say that "Targhib" of his Shaykh inspired him to produce this work.

The last chapter therefore, is the cream of the book. Here is one for example.

اللهم صل وسلم على سيدنا محمد وعلى آل سيدنا محمد من لانا محمد صاحب الآيات.
البنات والعلامات الظاهرات والمخبرات الباهرات وهو الذي توسل به طير الفلاة وسجيت
ركفة الحصاة وتشفع إليه النبي بأعضيه السلام وكله الضب مع اصحابه الاعلام وشكوى
اليه البعير الخزين وتغفر من بين اصحابه الماء المعين وسلمت عليه الاحجار وسجدت
بنت يدى الاشجار وقفت من ذروة الانهار وظلت وطابت بركته الاشجار وبالصلى
والسلام عليه نخط الاونار وننال المنايا والابرار ورحم الصغار والكلبار

In the first chapter the author says about Shaykh Ahmad Khattu that some pious person saw the prophet (S.A.) in the dream, kissing in between the eyes of Shaykh Ahmad and making him sit to his right, on being asked what made him deserve this status the prophet (S.A.) answered that it was due to frequency of Salāt on him.

The second chapter deals with the stories concerning the excellence of Salāt which he says are innumerable. He says, "I am one of those who have, successfully tried it (Salāt) time and again, there are dangers and pitfalls, I fell in, it was none else ^{but} Salāt on the prophet, which saved me." ¹

The third chepter deals with the statements of the number of Shaykh's in this respect.

The fourth chapter deals with the Ayat. ² اللهم صل وسلم على سيدنا محمد

The Fifth chapter deals with adding of the word Saiyyidena to the Salāt to be invariably followed by Taslim. A number of scholars are of the opinion that the word Saiyyidena should

وَأَمَّا مِنْ جِزِي ذَاكَ كَرَاتٍ وَمَرَاتٍ كَلِمَاتٍ خَائِفٍ وَمَهَابٍ وَقَعَتْ فِيهَا مَا جَانِبَهَا إِلَّا الصَّلَاةُ عَلَى (1)
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

precede the Ṣalāt on the prophet (S.A.) while not offering prayers (Namaz), which is corroborated by a number of arguments not discussed there by the learned Maulana.

ثم ان العلماء والاسيما المحدثين ذكروا ان المصلي اذا صلى على النبي صلى الله عليه وسلم
 ينبغي ان يجمع بين الصلوة والسلام ولا يقتصر على احدهما فلا يقول صلى الله عليه
 فقط ولا عليه السلام فقط بل يجمع بينهما ويقول صلى الله عليه وسلم او عليه الصلوة
 والسلام

The scholars, specially the Traditionists insist, that Ṣalāt should be invariably accompanied by Taslim, neither of which is permitted to be dropped to the exclusion of the other. One should either say *صلى الله عليه وسلم* or *عليه الصلوة والسلام*

He says that some of the scholars are of the opinion that Darud should be repeated whenever the name of the prophet (S.A.) is repeated inspite of the fact one is sufficient. Similarly whenever the name of Allah is repeated, one must say *سبحن ربنا عما يشرك* and the like.

Chapter Sixth deals with the occasions necessitating sending of Darud on the prophet (S.A.) He has enumerated 58 such occasions. At the end he says that the occasions necessitating Darud on the prophet (S.A.) are innumerable, but it is incumbent upon a true faithful Muslim to repeat Darud frequently under all circumstances. Only unfortunate persons turn their face away from Darud.¹

Chapter Seventh deals with the benefits accruing out of Darud. Under this chapter he has enlisted sixty benefits.

Chapter ~~Sixth~~ viii deals with inclusion of the word ĀL in Darud. He says that let it be clarified no body disputes

inclusion of the word ĀL in the Darud. Even inclusion of Companions and all the Muslims is advisable, preferable. But after adopting an argumentative approach, he says that inclusion of ĀL in Darud is neither Wajib nor Mustahab.

He then discusses the difference of opinions prevailing among the scholars regarding the definition of the ĀL. According to some, ĀL includes the progeny of Hāshim, 'Ali, 'Abbās, Jā'far 'Aqil, Hārith b. 'Abd al Muṭṭalib and 'Abd al Muṭṭalib for whom acceptance of alms is impermissible. According to some ĀL include those to whom love for the prophet (S.A.) is preferable to every object of love and whose soul is absorbed in the remembrance of Allah followed by the prophet (S.A.). According to some ĀL means all those who embraced Islam and followed the prophet (S.A.).

He is emphatic about the fact that restriction of the ĀL to the progeny of 'Ali (K.W.) is a Shi'aite version and therefore unacceptable. At the end of this chapter he discusses who are companions of the prophet (S.A.).

Chapter tenth deals with frequency of Darud upon the prophet (S.A.) on Friday and Friday night, importance of Friday the Sura Jūmū'a of the Qur'ān to be recited on this day, the Adhkār & Ashghāl to be observed on this day, the discussion as to which is preferable Laylat al Qadr or Friday, and the why of naming it, Friday.

Chapter Eleventh deals with Ahādith emphasizing the excellence and importance of Friday, and a moment in it, when prayers are surely answered.

Chapter Twelveth deals with the Friday prayer.

Every chapter is invariably followed at the end by Arabic verses presumably by him such as under.

عليه صلوات الله على كل وقت
كتعداد الجبل والرمال

الايامها الراحمين الحق
شرب القرب من سما من لوصال
توسل بالصلوة وبالملاص
على خير الوهمى في كل حال
فان الله يشرفه بعب به
ووصاه الى فعل المعالي
كسماه خلقه بطرا انرا غز
توج بتاجات الكمال

The Commentary on Shawāhid al Hasanāt.

Shaykh 'Abd al Rahmān b. 'Abd al Latif who purchased this manuscript in 1143 A. H. has added ^{some} important Marginally noted ~~comments~~ ^{comments} on it. He himself is a Qadiri because he calls Shaykh 'Abd al Qādir Jilani his Sayyidi Wa Sanadi.

Commenting in the margin on the folio No. 100 of Shawāhid on the word ~~استمليت~~ ^{which} he quotes Miftāh al Usul by Maulana Sulaiman is not traceable now.

فان اصله المحدثين الاملاء هو ان لبق الحديث المحدث على اصحابه حديثا فيعلم فيه مبلغ
علمه من غريب وقته ما يتخلق بالاسناد وما يصح فيه من الخوار والفوائد وغير ذلك
من الزوائد
سئل الامام لولا ما سئل عنك هذا الكتاب قدس سر

The said commentator seems to have other material on Maulana Sulaiman as he notes at number of places. ^{كذا بخطه قدس سر}
الهم لله الحمد لله من حمدك وذاك الحمد لله من لم يحمده وذاك الحمد لله من لم يحمده وذاك الحمد لله من لم يحمده
وهل على سيدنا محمد بن عبد الله صلى الله عليه وسلم على سيدنا محمد بن عبد الله صلى الله عليه وسلم على سيدنا محمد بن عبد الله صلى الله عليه وسلم
الصلوة عليه ووصل على سيدنا محمد بن عبد الله صلى الله عليه وسلم وترضى ان يصل على

Commenting upon the above Darud, he says it was Tabarāni who originated it in the dream in the presence of the prophet (S.A.) who approvingly smiled.